

Ministerie van Financiën

> Retouradres Postbus 20201 2500 EE Den Haag

Directoraat-Generaal Belastingdienst

Korte Voorhout 7
2511 CW Den Haag
Postbus 20201
2500 EE Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Inlichtingen

Ons kenmerk
DGB/2016/1066 U

Uw brief (kenmerk)

Bijlagen
1

Datum **24 maart 2016**

Betreft Wob-verzoek Kennisgroep Omzetbelasting inzake bewindvoering bij
schuldhulpverlening

Geachte

Op 1 maart 2016 stuurde u mij een Wob-verzoek. Het betreft uw verzoek om 'de informatie die ten grondslag ligt aan een standpunt van de landelijke kennisgroep Omzetbelasting inzake de toepassing van de vrijstelling van BTW neergelegd in post b.33 van Bijlage B behorende bij het Uitvoeringsbesluit omzetbelasting 1968.'

Wettelijk kader

Uitgangspunt van de Wob is dat - in het belang van een goede en democratische bestuursvoering - overheidsdocumenten op verzoek openbaar worden gemaakt. Dit uitgangspunt geldt niet als een specifieke geheimhoudingsplicht zich ertegen verzet of als één of meer uitzonderingsgronden van de Wob van toepassing zijn. Het verzoek moet betrekking hebben op documenten die feitelijk beschikbaar zijn en niet al openbaar gemaakt zijn.

Inventarisatie en beoordeling document

Er is een document voorhanden dat betrekking heeft op uw verzoek. Het gaat om het document van 21 oktober 2014 'Omzetbelasting. Artikel 11, lid 1, onderdeel f Wet; Artikel 7 Uitvoeringsbesluit; Bijlage B, post b-33; beschermingsbewind'. In dit document wordt de vraag beantwoord of beschermingsbewind zoals bedoeld in Titel 19 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek onder de reikwijdte van post b.33 van Bijlage B bij het Uitvoeringsbesluit valt. Ik maak het document openbaar.

Besluit

Ik wijs uw verzoek toe.

Hoogachtend,
de Staatssecretaris van Financiën,
namens deze,

Mr. J. de Blicq,
lid van het Managementteam Belastingdienst

Voor de goede orde wijs ik u erop dat u tegen mijn besluit in het kader van de Wob op grond van afdeling 6.2 van de Algemene wet bestuursrecht binnen zes weken na dagtekening van dit besluit een bezwaarschrift kunt indienen bij de staatssecretaris van Financiën, kamer KV 2.52, postbus 20201, 2500 EE Den Haag. Het bezwaarschrift moet door de indiener zijn ondertekend en bevat ten minste zijn naam en adres, de dagtekening, een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar is gericht en de gronden waarop het bezwaar rust.

**Directoraat-Generaal
Belastingdienst**

Ons kenmerk
DGB/2016/1066 U

Omzetbelasting. Artikel 11, lid 1, onderdeel f Wet; Artikel 7 Uitvoeringsbesluit; Bijlage B, post b-33; beschermingsbewind.

Kennisgroep Omzetbelasting: Vrijstellingen, Overheid en Landbouwregeling
Bindend advies van 21 oktober 2014, nr. kg. 14-210-0005.

Casus

Ondernemer X houdt zich bezig met beschermingsbewind en vraagt zich af of deze prestatie vrijgesteld is op grond van artikel 11, lid 1, onderdeel f van de Wet op de omzetbelasting 1968 (hierna: Wet OB), artikel 7 van het Uitvoeringsbesluit omzetbelasting 1968 (Uitv. Besluit) en post b.33 van Bijlage B bij het Uitv. Besluit. Deze vrijstelling ziet op leveringen en diensten door instellingen op het gebied van schuldhulpverlening, m.u.v. bewindvoering in het kader van de wettelijke schuldhulpverlening.

Vraag

Valt beschermingsbewind zoals bedoeld in Titel 19 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek onder de reikwijdte van post b.33 van Bijlage B bij het Uitv. Besluit?

Antwoord

Nee, beschermingsbewind valt niet onder de reikwijdte van post b.33 van Bijlage B bij het Uitv. Besluit. Het doel van beschermingsbewind is het stabiliseren van de financiële situatie van de betrokkene. Er is geen sprake van schuldhulpverlening als zodanig.

Beschouwing

Civilrechtelijk: algemeen

Het Burgerlijk Wetboek (hierna: BW) biedt de maatregelen van curatele, bewind en mentorschap om mensen (meerderjarigen) te beschermen die niet goed in staat zijn voor zichzelf op te komen. Het gaat om mensen die verslaafd zijn (alcohol of drugs), mensen met een verstandelijke beperking, psychiatrisch patiënten, dementerende mensen en mensen met problematische schulden. De genoemde maatregelen houden in dat de rechter voor de betrokken volwassenen een wettelijke vertegenwoordiger benoemt (een curator, een bewindvoerder of een mentor) die hun belangen behartigt.

Sinds jaar en dag bestaat curatele (titel 1.16 BW), in 1982 is daar het bewind (titel 1.19 BW) bijgekomen en sinds 1995 bestaat het mentorschap (titel 1.20 BW).

Curatele is bedoeld voor mensen die hun financiële en persoonlijke belangen niet meer zelf kunnen regelen (d.w.z. het gevolgen van hun handelen in het geheel niet (meer) overzien, zoals psychiatrische patiënten en drank- of drugsverslaafden). Een curator neemt beslissingen over zowel de financiële zaken (geld en goederen) als over de persoonlijke belangen (verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding) van de ondercuratele gestelde.

Bewindvoering is bedoeld voor volwassenen die door hun lichamelijke of geestelijke toestand tijdelijk of blijvend niet in staat zijn om hun financiële belangen te behartigen of die problematische schulden hebben. Bewindvoering is een financiële maatregel, d.w.z. dat de maatregel wordt toegepast op het geld of bepaalde goederen van de betrokken volwassene. De betrokkene kan niet meer zelfstandig (d.w.z. zonder toestemming van zijn bewindvoerder) financieel beslissen over de vermogensbestanddelen van hem die onder het bewind vallen.

Mentorschap is bedoeld voor volwassenen die hun persoonlijke belangen (d.w.z. belangen die niet over geld en goed gaan) niet meer kunnen behartigen. Het gaat hier vooral om beslissingen die moeten worden genomen over verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding. De betrokken volwassene kan zelf zijn financiële zaken blijven behartigen, of die (ook) aan anderen (bijv.

familieleden) overlaten. Mentorschap kan aan de orde komen bij o.a. dementerenden en verstandelijk gehandicapten.

Curatele is de meest vergaande maatregel: mensen die onder curatele zijn gesteld, worden handelingsonbekwaam en mogen niet zonder toestemming van de curator zelfstandig rechtshandelingen verrichten. Bij bewindvoering en mentorschap blijft de volwassene handelingsbekwaam; de volwassene mag bijvoorbeeld zelf een testament maken.

De Wet wijziging curatele, beschermingsbewind en mentorschap (Stb. 2013, 414; hierna: de WCBM) is op 1 januari 2014 in werking getreden. De WCBM heeft de bepalingen van Boek 1 van het BW die betrekking hebben op curatele, onderbewindstelling en mentorschap op diverse punten gewijzigd. De wijzigingen in de WCBM houden het volgende in:

- Verkwisting vormt niet langer een reden voor ondercuratelestelling, maar voor beschermingsbewind.
- Het hebben van problematische schulden is geïntroduceerd als grond voor beschermingsbewind (het zogenoemde schuldbewind).
- Voor curatele en beschermingsbewind is een openbaar register ingesteld (Centraal curatele en bewindregister), waarin de rechtsfeiten worden aangetekend die betrekking hebben op de ondercuratelestelling en de onderbewindstelling. In dit register¹ moeten de onder curatele gestelden en bepaalde rechthebbenden waarvoor een deel van hun vermogen onder bewind is gesteld² worden ingeschreven.

Civielrechtelijk: beschermingsbewind nader beschouwd:

Op grond van artikel 431 van Boek 1 van het BW kan de kantonrechter beschermingsbewind³ instellen als een meerderjarige tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen, als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel verkwisting of het hebben van problematische schulden. De kantonrechter stelt het bewind in over één of meer van de goederen die de betrokken meerderjarige toebehoren of zullen toebehoren. Ook een gemeente kan de kantonrechter een verzoek doen tot instelling van een beschermingsbewind wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden. De wenselijkheid van zo'n maatregel kan bijvoorbeeld blijken als een betrokkene voor schuldhulpverlening bij de gemeente terechtkomt.

De hoofdtaak van een bewindvoerder is het beheren van alles (geld en goed) wat onder bewind is gesteld. Hij moet ervoor zorgen dat al het onder bewind gestelde in stand blijft en goed wordt beheerd (het conserveren, normaal exploiteren en het doelmatig (her)beleggen). Ook moet hij er de administratie over voeren. Zo moet een bewindvoerder ervoor zorgen dat geld op de juiste wijze wordt belegd, rente op tijd wordt bijgeschreven en dat goederen (bijv. een woning) adequaat worden onderhouden. Een bewindvoerder moet ook de financiële huishouding van de betrokkene regelen. Het gaat hier bijv. om het doen van belastingaangifte, het aanvragen van (bijzondere) bijstand, huurtoeslag of een persoonsgebonden budget (PGB). Ook moet de bewindvoerder ervoor zorgen dat de inkomsten van de betrokkene in de eerste plaats worden gebruikt voor de verzorging van laatstbedoelde (basisvoorzieningen zoals het betalen van huur, gas, water, licht en leefgeld). De bewindvoerder moet een aparte bankrekening (een beheersrekening) openen, die hij gebruikt voor het vervullen van zijn beheertaak. Voor de betrokkene wordt een bankrekening aangehouden, waarop de bewindvoerder leefgeld stort. De betrokkene mag over een 'leefgeld'-rekening beschikken. In essentie is de taak van een bewindvoerder het stabiliseren van de financiële situatie van de betrokkene door diens vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen.

¹ Te raadplegen via www.rechtspraak.nl

² Mensen waarvan vermogen onder beschermingsbewind is gesteld vanwege het hebben van problematische schulden moeten in het register worden ingeschreven. Mensen waarvan vermogen onder beschermingsbewind is geplaatst vanwege een verstandelijke en/of fysieke beperking, hoeven niet in het register te worden ingeschreven.

³ In Titel 19 van Boek 1 van het BW wordt de term "bewind" gebruikt

Een bewindvoerder kan een bekende zijn (bijv. een familielid), een vrijwilliger of een professionele kracht. Ook winstbeogende ondernemers zoals notarissen en advocaten, kunnen optreden als bewindvoerder. De professionele bewindvoerders zijn verenigd in de branchevereniging van professionele bewindvoerders en inkomensbeheerders (BPBI, zie bpbi.nl).

Bij het Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren (besluit van 29 januari 2014, Stcrt. 46) zijn allerlei kwaliteitseisen gesteld aan o.a. beschermingsbewindvoerders (o.a. ten aanzien van de vooropleiding, de te voeren administratie e.d.).

Beschermingsbewind en de Wet OB

Op grond van artikel 11, lid 1, onderdeel f, van de Wet OB, artikel 7 van het Uitv.besluit en post b.33 van Bijlage B bij het Uitv. Besluit, zijn leveringen en diensten door instellingen op het gebied van schuldhulpverlening vrijgesteld van omzetbelasting, met uitzondering van bewindvoering in het kader van de wettelijke schuldhulpverlening. Post b.33 is per 1 januari 2006 in Bijlage B bij het Uitv. Besluit opgenomen. In de nota van toelichting (Staatsblad 2005, 687) is het volgende opgemerkt over de reikwijdte van de vrijstelling:

“De nieuwe post b.33 ziet op instellingen die werkzaam zijn op het gebied van schuldhulpverlening. Het gaat hierbij met name om de activiteiten van de (gemeentelijke) kredietbanken die als zodanig zijn aangesloten bij de Nederlandse Vereniging voor Volkskrediet (NVVK).

Onder “schuldhulpverlening” vallen in de praktijk verschillende werkzaamheden, zoals budgetbegeleiding, budgetadvisering, budgetbeheer, schuldregeling in het kader van het minnelijke traject (waarbij een schuldenaar veelal door tussenkomst van een schuldregelaar op minnelijke wijze met zijn schuldeisers overeenstemming tracht te bereiken over het aflossen van zijn schulden) en de afgifte van een zogeheten Wsnp-verklaring (Wet schuldsanering natuurlijke personen). Instellingen die op dit gebied werkzaam zijn, houden zich als zodanig bezig met verschillende aspecten van schuldhulpverlening, zoals het bieden van hulp bij het oplossen van problematische schuldsituaties, het voorkomen dat bij de betrokkenen wederom een problematische schuldsituatie ontstaat, en het vinden van een financiële oplossing voor problematische schuldsituaties.

De vrijstelling is niet van toepassing op bewindvoering in het kader van de wettelijke schuldregeling. Voorts mist de vrijstelling toepassing als de diensten op het gebied van schuldhulpverlening al kunnen worden gerangschikt onder de bancaire vrijstelling van artikel 11, eerste lid, onderdeel j, van de wet, zoals het verlenen van krediet voor schuldsanering.”

Voor de toepassing van de vrijstelling van artikel 11, lid 1, onderdeel f, van de Wet OB gelden (in lijn met artikel 133 van de Btw-richtlijn 2006/112) drie voorwaarden, te weten:

- De als vrijgesteld aangewezen leveringen en diensten zijn van sociale of culturele aard;
- De onder de vrijstelling vallende instellingen mogen geen winst beogen;
- De vrijstelling mag niet leiden tot een ernstige verstoring van de concurrentieverhoudingen.

Voor de toepassing van post b 33 is de tweede voorwaarde buiten werking gesteld; hierdoor kunnen ook winstbeogende instellingen een beroep doen op de vrijstelling. Wel geldt de (derde) voorwaarde dat de vrijstelling niet mag leiden tot ernstige concurrentieverstoring. Verder geldt voor de instellingen genoemd in Bijlage B bij het Uitv. Besluit dat zij hun vrijgestelde prestaties “als zodanig” moeten verrichten. Dat wil voor de toepassing van post b 33 zeggen dat schuldhulpverlening de essentiële activiteit moet zijn van de instelling.

De van post b 33 uitgezonderde bewindvoering in het kader van de wettelijke schuldregeling heeft betrekking op het schuldregelingstraject dat is bedoeld in de Wet schuldsanering natuurlijke personen (Wsnp)⁴. In het kader van het wettelijke schuldregelingstraject benoemt de rechtbank

⁴ Zie § 4.1, § 5.4 en § 5.5.2 van de brief nr. BCPP 2004-255, d.d. 1 juli 2005, Toepassing van de Wet op de

een bewindvoerder, die gedurende het schuldregelingstraject van 3 jaar toezicht uitoefent op het financiële handelen van de schuldenaar. Tijdens het Wsnp-traject worden alle inkomsten van de schuldenaar op een boedelrekening gestort, die de bewindvoerder beheert. De schuldenaar moet tijdens het Wsnp-traject rondkomen van het VTLB (het zgn. Vrij Te Laten Bedrag), en de resterende inkomsten worden opgespaard voor de aflossing van zijn schulden. Na afloop van het schuldregelingstraject van 3 jaar worden de schuldeisers vanuit de boedelrekening betaald. De bewindvoering in het kader van het Wsnp-traject is een met btw belaste dienst, omdat deze bewindvoering te vergelijken is met het eveneens met btw belaste optreden van een curator in een faillissement⁵.

Uit de parlementaire behandeling van de WCBM⁶ blijkt dat er weliswaar raakvlakken zijn tussen beschermingsbewind en schuldhulpverlening, maar dat er ook principiële verschillen zijn tussen enerzijds beschermingsbewind en anderzijds schuldhulpverlening en schuldsanering. Het belangrijkste verschil is dat beschermingsbewind – anders dan schuldhulpverlening en schuldsanering - niet is gericht op het aflossen van schulden, maar op het stabiliseren van de (financiële) situatie van de betrokkene door diens vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen en in voorkomende gevallen, het zorgen voor diens basisvoorzieningen (het betalen van huur, gas, water, licht en leefgeld).

Anders dan schuldhulpverlening leidt beschermingsbewind niet noodzakelijkerwijs tot het oplossen van de schuldenproblematiek. Vóórdat kan worden toegekomen aan een oplossing voor de bestaande schulden, moet ervoor worden gezorgd, dat er geen schulden bijkomen. Het instrument van beschermingsbewind wordt ingezet voor zover betrokkene zelf niet in staat is om zijn financiële situatie te stabiliseren.

In de Memorie van Toelichting bij de WCBM⁷ worden drie gevallen genoemd waarin beschermingsbewind een toegevoegde waarde heeft ten opzichte van schuldhulpverlening en schuldsanering, te weten:

- Beschermingsbewind kan als vangnet fungeren voor mensen die niet kunnen worden toegelaten tot de WSNP (bijv. omdat de schuldenaar al eerder gebruik heeft gemaakt van de schuldsaneringsregeling). Beschermingsbewind is dan een alternatief om de omvang van problematische schulden te beperken/verminderen;
- Beschermingsbewind kan voorafgaand aan en tijdens de WSNP van nut zijn. Het verdient aanbeveling dat de (financiële) situatie van betrokkene zich eerst stabiliseert, voordat deze (in beginsel eenmalig) beroep op de WSNP doet. De kans op een succesvol verloop van de schuldsaneringsprocedure wordt dan navenant groter;
- Beschermingsbewind kan nuttig zijn voor personen die niet in aanmerking komen voor schuldhulpverlening. Gemeenten hebben de mogelijkheid om op basis van vastgesteld beleid personen niet in aanmerking te laten komen voor gemeentelijke schuldhulpverlening vanwege fraude of recidive. In deze gevallen kan beschermingsbewind als vangnet fungeren.

De brancheverenigingen van bewindvoerders en van schuldhulpverleners (BPBI en NVVK) zien beschermingsbewind en schuldhulpverlening ook als twee afzonderlijke taakvelden die elkaar aanvullen en opvolgen, maar die niet in elkaar over (moeten) lopen.⁸ Schuldhulpverlening kan een traject naar beschermingsbewind voorkomen of juist in gang zetten. Bewindvoering kan gebaat zijn bij het invoeren van schuldhulpverlening, maar de primaire taak van beschermingsbewind is het stabiliseren van de (financiële) situatie, niet het oplossen van de schuldenproblematiek.

omzetbelasting 1968 en de Wet op het BTW-compensatiefonds ten aanzien van schuldhulpverlening door (gemeentelijke) kredietbanken.

⁵ In het besluit van 15 februari 1999, nr. VB99/206 (VN 1999/16.29) was de basis te vinden voor de btw-heffing bij bewindvoering in het kader van het WSNP-traject. Het besluit van 15 februari 1999 is inmiddels ingetrokken bij het 6^e OB-intrekkingsbesluit nr. BLKB 2011-566.

⁶ Zie met name de Memorie van Toelichting bij de WCBM, Kamerstukken II, 2011-2012, 33 054, nr. 3, blz. 6 e.v.

⁷ Zie 33 054, nr. 3, blz. 6 en 7

⁸ Bron: www.overheid.nl en www.NVVK.eu

Vanwege de principiële verschillen tussen beschermingsbewind en schuldhulpverlening is het niet mogelijk om beschermingsbewind als zodanig onder post b 33 van Bijlage B bij het Uitv. besluit te rangschikken. Beschermingsbewind vormt als zodanig geen schuldhulpverlening, omdat beschermingsbewind geen activiteit is die kenmerkend is voor schuldhulpverlening. In dit verband is onder meer relevant, dat voor beschermingsbewindvoerders tal van kwaliteitseisen gelden, die niet gelden voor schuldhulpverleners. Verder is het vanwege de voorwaarde dat de vrijstelling niet mag leiden tot ernstige concurrentievervalsing niet mogelijk om beschermingsbewind vrij te stellen op grond van vorenbedoelde post b 33 (beschermingsbewind kan en wordt ook uitgevoerd door winstbeogende ondernemers zoals notarissen en advocaten). Besluit kwaliteitseisen curatoren, beschermingsbewindvoerders en mentoren). Tot slot moet beschermingsbewind via de rechter worden afgedwongen (net als onder curatele), wat bij schuldhulpverlening juist geen vereiste is.

Verder spoort het in de btw-heffing betrekken van beschermingsbewind met het stramien van post b 33 van Bijlage B. In post b 33 is de bewindvoering in het kader van de wettelijke schuldregeling (het bewind tijdens het WSNP-traject) uitgezonderd van de vrijstelling. Hoewel beschermingsbewind een ander doel heeft (stabilisering financiële situatie door behoorlijke waarneming van de vermogensrechtelijke belangen) dan het WSNP-bewind (aflossen van schulden), vertonen de taken van beide soorten bewindvoerders inhoudelijke overeenkomsten. Zowel bij beschermingsbewind als bij WSNP-bewind wordt een beheers- respectievelijk boedelrekening geopend, waarop alle inkomsten van de betrokkene of de schuldenaar worden gestort. De bewindvoerder beheert de beheers- respectievelijk boedelrekening, en de betrokkene respectievelijk de schuldenaar krijgt 'leefgeld'. Vanwege de overeenkomsten tussen de taakuitoefening van de WSNP-bewindvoerder en de beschermingsbewindvoerder, is het voor de btw-heffing gelijk behandelen van beide soorten bewindvoerders op zijn plaats.

Conclusie: gelet op het vorenstaande is de conclusie dat beschermingsbewind een met btw te belasten dienst vormt.

Ter voorkoming van misverstanden wordt er ten overvloede op gewezen dat naast het vanaf 1 januari 2014 geïntroduceerde schuldenbewind voor personen met problematische schulden van oudsher (vanaf 1982) beschermingsbewind bestaat voor personen met een verstandelijke of fysieke beperking. De laatstbedoelde vorm van bewindvoering kon tot 1 januari 2014 onder de 11-1-c-vrijstelling vallen, voor zover het bewind werd gevoerd voor personen die zijn opgenomen in instellingen als bedoeld in artikel 11, lid 1, onderdeel c, van de Wet OB. Vanaf 1 januari 2014 kan dit beschermingsbewind niet meer onder de 11-1-c-vrijstelling⁹ vallen, omdat dit bewind sindsdien moet worden verzorgd door afzonderlijke instellingen (meestal stichtingen) die los staan van de 11-1-c-instelling. De betrokken instellingen kunnen via een individuele aanwijzing in aanmerking komen voor toepassing van de vrijstelling van artikel 11, lid 1, onderdeel f, van de Wet OB. Het vrijstellen van deze "ex-11-1-c-instellingen" leidt niet tot concurrentievervalsing ten opzichte van het belaste schuldenbewind. Het beschermingsbewind voor personen met een verstandelijke of fysieke beperking wordt in de praktijk niet of nauwelijks gevoerd door andere partijen dan de ex-11-1-c-instellingen. Het beschermingsbewind wordt vooral gevoerd door natuurlijke personen uit de familie of directe omgeving van de betrokkene (de partner, kinderen of andere familieleden) en door ex-11-1-c-instellingen. Voor zover bekend houden professionele bewindvoerders (een bewindvoerder buiten de familie of directe omgeving van de betrokkene, meestal winst beogende ondernemers) zich niet bezig met deze vorm van beschermingsbewind; zij richten zich vooral op de vorm van schuldenbewind. Bovendien verschillen de werkzaamheden van een bewindvoerder bij een schuldenbewind van de werkzaamheden die een bewindvoerder verricht bij een beschermingsbewind.

⁹ Vóór 1 januari 2014 geldt de 11-1-c-vrijstelling op grond van het besluit van 23 augustus 2006, nr. CPP 2006/1622M (Omzetbelasting. Vrijstelling; verzorging en verpleging van in een inrichting opgenomen personen).